

19.2.2013

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO
valtiovarainministerio@vm.fi

VM132:00/2011

LAUSUNTO SOKERIVEROTYÖRYHMÄN LOPPURAPORTISTA

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto sokeriverotusta selvittäneen työryhmän loppuraportista. Raportissa on syvennetty väliraportissa esitettyä pohdintaa ja analysoitu kattavasti valmisteverojen perusteita, oikeutusta ja toteutusmahdollisuuksia monista eri näkökulmista. Raportti on erittäin perusteellinen ja hyvin laadittu.

Raportin taustoitusta ja tarkempaan analyysiin valittujen veromallien analysointi osoittavat, että useiden hyvin erilaisten tavoitteiden saavuttaminen yhtäaikaaisesti on mahdotonta. Raportti osoittaa selkeästi, ettei sokerin verotusta tai tiettyihin elintarvikkeisiin kohdistuvaa valmisteverotusta voida toteuttaa järkevästi. Veromallien juridisiiin perusteisiin sisältyy mittavia ongelmia. Selvitys osoittaa malleihin liittyvän kohtuutonta hallinnollista taakkaa yrityksille, veron kantajalle ja valvonnalle. Veromalleilla ei ole myöskään yksiselitteisiä ravitsemuksellisia perusteita. Veromallien terveysterveysteisuus ja ohjausvaikutukset ovat hyvin heikkoja tai kyseenalaisia.

Sokeriverotyöryhmä pitää nykyistä makeisveromallia toteuttamiskelpoisimpana, jos vero laajennetaan uusiin tullinimikkeisiin. Nykyinen makeisvero kohdentuu epäloogisesti ja vääristää kilpailua yritysten välillä. ETL on edelleen huolissaan nykyisen veron kilpailua vääristävistä ominaisuuksista veronalaisen ja veron piiriin kuulumattomien tuotteiden kesken. Vero syrjii toisia ja suosii toisia vastaavia tuotteita valmistavia yrityksiä. Makeisveromallissa säilyisi osa kritiikkiä aiheuttaneista ominaisuuksista mahdollisista tarkennuksista huolimatta. Rajanvetoa veronalaisen ja verottomien tuotteiden välillä jouduttaisiin tekemään jatkossakin eikä ongelmaa veron laajentamiseenkaan poistaisi.

Vaikka työryhmä pitää makeisveromallia hallinnollisesti keveimpänä vaihtoehtona, on se edelleen yrityksille kohtuuttoman raskas. Yritykset ovat joutuneet palkkaamaan henkilöstöä hoitamaan pelkästään verotukseen liittyvää byrokratiaa. Vero heikentää merkittävästi yrityksen mahdollisuuksia pärjätä äärimmäisen kilpailuilla elintarvikemarkkinoilla ja voi johtaa tuotannon supistumiseen Suomessa. Valmisteveroista on luovuttava kokonaan niiden merkittävien haittojen ja kyseenalaisten hyötyjen vuoksi.

Ajantasainen ja luotettava markkinatieto on välttämätöntä

ETL on tyytyväinen siihen, että raportissa tuodaan monissa yhteyksissä esille ajantasaisen ja laadukkaan markkinatiedon merkitys sekä veroratkaisuja suunniteltaessa ja tehtäessä että niiden vaikutuksia seurattaessa ja mitattaessa. On tärkeää saada yksityiskohtaista tietoa kulutusmäärien kehityksestä esimerkiksi tuotteiden kysynnän hintajouaston sekä tuotteiden välisen ristijouaston selvittämiseksi. Valtakunnallisesti edustavan seurantajärjestelmän kehittäminen alle kouluikäisten sekä vanhempien lasten ja nuorten ruoankäytöstä ensiarvoisen tärkeää. ETL on täysin samaa mieltä työryhmän kanssa siitä, että ilman veromuutoksiakin elintarvikkeiden kulutuksen seuranta tulisi kehittää.

19.2.2013

Ravitsemuksessa ratkaisevaa on kokonaisuus

Ylipaino ja lihavuus ovat ongelmia suomalaisessa yhteiskunnassa. Lihavuus on yleensä monen tekijän summa ja siihen vaikuttavat elintavat yleensä; ruokailutottumukset, ravinnon laatu yleisesti sekä elinympäristön muuttuminen ja liikunnan vähentyminen. Ravitsemuksen osalta merkittävässä roolissa ovat ruokavalion koostumus, energia- ja ravintoainepitoisuus, ruuan määrä sekä ateriarytmi. Yksittäinen ravintoaine sellaisenaan ei ole ratkaisevassa asemassa. Terveysongelmia ei voida ratkaista pelkästään sokeria tai sokeripitoisia tuotteita verottamalla.

Elintarvikkeisiin kohdistuvien valmisteverojen vaikutus ihmisten kulutukseen, ruokailutottumuksiin ja terveyteen on hyvin kyseenalainen, mikä tulee raportista hyvin esille.

Raportti esittää lihavuusongelmaan myös muita, ETL:n mielestä tehokkaampien keinojen, kuten valistuksen ja neuvonnan merkitystä terveellisten elämäntapojen edistämässä. ETL:n näkemysten mukaan terveyspalveluiden ohjauksella, ravitsemussuosituksilla, yleisellä ravitsemusvalistuksella ja ruokapalveluiden ohjeistuksella pystytään parhaiten vaikuttamaan myös kansanterveyteen ja kuluttajien elintarvikevalintoihin.

Ohjausvaikutukset kuluttajien valintoihin ovat kyseenalaisia

Raportissa tuodaan kattavasti tutkimuksiin ja asiantuntijoiden lausuntoihin nojaten esille, että verojen ohjausvaikutus on kyseenalainen. Yhteen ainesosaan kohdistuvalla verolla ei katsottu voitavan parantaa ihmisten terveyttä näkyvästi. On epävarmaa, miten verotus muuttaisi kuluttajien kulutustottumuksia eli mihin tuotteisiin kulutus siirtyisi verotuksen vuoksi. Kulutus saattaa siirtyä halvempiin tuotteisiin tai sokeripitoiset tuotteet korvataan muilla tuotteilla, joiden ravitsemukselliset ominaisuudet eivät välttämättä ole yhtään paremmat, vaan jopa päinvastaiset.

Alan kilpailukyky huomioitava veroratkaisuja tehtäessä

Työryhmä toteaa, että erityisesti verotasolla on ratkaiseva merkitys veron vaikutuksiin. Alhaisella verotasolla veron vaikutus hintaan jää vähäiseksi, jolloin vero ei ohjaa kuluttajien valintoja. Jos verotaso taas asetetaan ohjausvaikutuksen näkökulmasta riittävän korkeaksi, kulutuksen pienentymisellä on vaikutuksia verollisia tuotteita valmistavaan kotimaiseen elintarviketeollisuuteen. Verotuksessa tulee arvioida kokonaisvaikutuksia yritysten toimintaedellytyksiin ja sitä kautta valtiontalouden kokonaisverokertymään. Verotuksella ei saa heikentää alan kilpailukykyä eikä sitä kautta työllistämismahdollisuuksia.

Suomalaisen elintarviketeollisuuden arvoketju perustuu vahvasti kotimaiseen työhön ja valmistukseen. Erilaisten verojen, veroluonteisten maksujen, lisääntyvän sääntelyn ja hallinnollisten kustannusten kumulatiivinen vaikutus heikentää alan kilpailukykyä. Verotusta olisi syytä tarkastella myös kilpailuoikeudelliselta kannalta.

Valtion ei tule estää tervettä kilpailua eikä ottaa käyttöön veroratkaisuja, jotka lisäävät merkittävästi hallintoa, heikentävät yritysten kilpailukykyä, ovat nettohyödyllään kyseenalaisia ja joilla ei ole toivottua ohjausvaikutusta. Hallitusohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on kestävä talouskasvu, työllisyyden ja kilpailukykyyn vahvistaminen ja se, että ruoka-ala on tulevaisuuden kasvuala. Hallitusohjelmassa on myös linjattu, että yrittäjien hallinnollista taakkaa kevennetään ja maksuihin sekä veroihin liittyviä prosesseja tehostetaan. Sokeri- ja makeisveromallit ovat

19.2.2013

ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Valtion pitäisi toimillaan varmistaa kilpailun toimivuus markkinoilla ja ehkäistä eriarvoisuutta.

Elintarviketeollisuus työllistää kaikkiaan 32 500 henkilöä. Makeisteollisuus työllistää vakituisesti noin 1 700 henkeä ja jäätelöteollisuus kausivaihtelun huomioiden 400 - 600 henkeä. Jäätelöteollisuus on samalla tärkeä kotimaisen maitoketjun työllistäjä. Mehu- ja säilyketeollisuus, ja varsinkin pk-yritykset, käyttävät marjamehuissa ja –keitoissa kotimaisia raaka-aineita. Mehuteollisuus puolestaan työllistää marjojen kasvatusta, poimintaa ja jalostusta. Mehujen verotus tulisi-kin kohdistaa vain myytävään volyyymiin. Työvoimakustannuksilla ja alaan kohdistuvalla pisteve-rotuksella on suora vaikutus teollisuuden mahdollisuuteen työllistää.

Ruuan verotaakka on raskas

ETL:n näkemyksen mukaan ruoka-ala kantaa jo nyt vuoden 2013 alussa nostetun arvonlisäve-ron myötä raskaan ja riittävän taakan valtion fiskaalisten tavoitteiden osalta. Vuonna 2012 ruo-kaa ja juomia verotettiin yhteensä noin 4,6 miljardilla eurolla. Arvonlisäveroa kerättiin ruokasek-torilta yhteensä 3051 miljoonaa euroa. Tästä elintarvikkeista, juomista ja rehuista kerättiin 1170 miljoonaa euroa, alkoholijuomista (kaupat, Alko ja ravintolat) 1309 miljoonaa euroa sekä ravin-ola- ja ateriapalveluista 482 miljoonaa euroa. Valmisteveroja kerättiin yhteensä 1581 miljoonaa euroa. Tästä alkoholijuomaveroa oli 1399 miljoonaa euroa, makeis-, jäätelö- ja virvoitusjuoma-vero 200 miljoonaa euroa ja juomapakkauksien valmisteverona 13 miljoonaa euroa.

Valmisteveroista luopuminen ei käsityksemme mukaan merkitsisi 200 miljoonan euron vähen-nystä valtion verotuloihin, koska merkittävä osa kuluttajille tulevasta säästöstä ohjautuisi muihin kulutusverokohteisiin. Valtion ja kansalaisten velkaantuminen tulee todennäköisesti johtamaan siihen, että kuluttajien ruokaan käytettävissä olevat rahat vähentyvät ja kulutus polarisoituu. Jot- ta kaikilla on mahdollisuus saada hyvää kotimaisen arvoketjun tuottamaa ruokaa, ei ruokaan ja elintarvikkeisiin kohdistuvaa verotusta tule lisätä.

Kokonaistuottavin ja hallinnolliselta taakaltaan kiistatta paras ratkaisu on arvonlisävero, joka on ainoa tasapuolinen keino lisätä valtion verotuloja elintarvikkeista ja juomista. On kuitenkin tar-koituksenmukaista, että elintarvikkeet säilyvät alennetussa arvon- lisäverokannassa myös tule-vaaisuudessa, sillä ruoka-ala kantaa jo nyt raskaan taakan valtion fiskaalisten tavoitteiden osalta.

Kunnioitavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO ry

Heikki Juutinen
toimitusjohtaja